

Vergaderjaar 1988-1989

20 066

Herziening van de Woningwet

Nr. 13

VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG

Vastgesteld 7 juni 1989

De vaste Commissie voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening¹ heeft op 26 april 1989 mondeling overleg gevoerd met de staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer over **het ontwerp-Bouwbesluit** (Kamerstuk 20 066, nr. 6). De staatssecretaris was vergezeld van de heren Veld, Huibregtse en Van den Bercken.

Van het gevoerde overleg brengt de commissie als volgt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

Het ontwerp-Bouwbesluit kon in het algemeen de instemming van de heer **Hummel** (P.v.d.A.) wegdragen. Hij ging ervan uit dat het Bouwbesluit pas van kracht kan worden nadat de herziening van de Woningwet (Kamerstuk 20 066) van kracht is geworden. Hij merkte dit nadrukkelijk op, omdat de Gehandicaptenraad vreest dat het Bouwbesluit wordt ingevoerd zonder dat er gelegenheid tot inspraak wordt geboden. De Gehandicaptenraad heeft een aantal bezwaren tegen het ontwerp-Bouwbesluit deel I, waarin, in tegenstelling tot deel II, geen rekening is gehouden met de toegankelijkheid voor gehandicapten. De Raad is van mening dat de overheid verwachtingen heeft gewekt door ratificatie van een resolutie van de Raad van de Europese Gemeenschap over de toegankelijkheid van gebouwen in het kader van de sociale integratie van gehandicapten. Hierin wordt onder andere de nadruk gelegd op een vrije doorgang van 85 cm en het vermijden van niveauverschillen in de woning. Voorts wijst de Raad erop dat de minister van VROM op 10 oktober 1985 aan de voorzitter van het Landelijk comité gehandicapten heeft toegezegd dat uitdrukkelijk aandacht zal worden geschonken aan de toegankelijkheid voor gehandicapten. Is de staatssecretaris bereid deel I van het ontwerp-Bouwbesluit zodanig te wijzigen dat de eisen met betrekking tot de toegankelijkheid voor gehandicapten overeenkomen met de eisen die in deel II zijn opgenomen, zo vroeg de heer Hummel.

De heer **Van Noord** (C.D.A.) sloot zich aan bij de vragen van de heer Hummel over de eisen met betrekking tot de toegankelijkheid van woningen voor gehandicapten. De heer Van Noord vroeg de staatssecretaris in te gaan op de opmerkingen van de gemeente Tilburg, die het

¹ Samenstelling:

Leden: De Beer (VVD), ondervoorzitter, Weijers (CDA), Eversdijk (CDA), Spieker (PvdA), Van Erp (VVD), Lauxtermann (VVD), Veldhoen (PvdA), Van Noord (CDA), Van Vlijmen (CDA), De Pree (PvdA), Wolters (CDA), Van Es (PSP), Tommel (D66), Jorritsma-Lebbink (VVD), Paulis (CDA), Schaefer (PvdA), voorzitter, Tegelaar-Boonacker (CDA), Wolffensperger (D66), Verspaget (PvdA), Melkert (PvdA), Koetje (CDA), Netelenbos (PvdA) en Lonink (PvdA).

Plv. leden: Scherpenhuizen (VVD), Nijland (CDA), Oomen-Ruijten (CDA), Swildens-Rozendaal (PvdA), Te Veldhuis (VVD), Van Rey (VVD), Wöltgens (PvdA), Schartman (CDA), Baas-Jansen (CDA), Müller-van Ast (PvdA), Van de Camp (CDA), Lankhorst (PPR), Eisma (D66), J. T. van den Berg (SGP), Boers-Wijnberg (CDA), Rienks (PvdA), Vriens-Auerbach (CDA), Nypels (D66), Leerling (RPF), Castricum (PvdA), Schutte (GPV), Vos (PvdA) en Hummel (PvdA).

ontwerp-Bouwbesluit heeft onderworpen aan een praktijktoets. De resultaten van deze toets zijn in een rapport samengevat, waarin tevens een aantal aanbevelingen wordt gedaan. In de toets is aandacht besteed aan de opmerkingen van de Gehandicaptenraad. Zo blijkt in artikel 42, vierde lid de luchtafvoer van een toilet met badruimte niet te worden geregeld, terwijl de luchttoevoer wél wordt geregeld. Voorts wordt opgemerkt dat er problemen kunnen ontstaan bij verhuizingen. In de eindconclusie wordt erop gewezen dat er bezwaren klevan aan de eenduidigheid die het gevolg zal zijn van het Bouwbesluit.

De heer **Tommel** (D66) vreesde dat bij de opstelling van het ontwerp-Bouwbesluit te weinig rekening is gehouden met de EEG-richtlijn bouwproducten (EG 89/106). De bepalingen van deze richtlijn moeten binnen 30 maanden in de nationale wetgeving worden geïmplementeerd. Hij meende dat er niet vanuit mag worden gegaan dat de EG het Nederlandse Bouwbesluit, dat in technische zin vrij ver ontwikkeld is, zonder meer zal overnemen als een technische uitwerking van de EEG-richtlijn. Wat zijn de voornemens van de staatssecretaris in dezen?

De heer Tommel sloot zich aan bij de reeds eerder gemaakte opmerkingen over de toegankelijkheid van woningen voor gehandicapten. Daarnaast benadrukte hij dat het aantal gehandicapten in Nederland als gevolg van de vergrijzing zal toenemen. Hij wees er verder op dat een werkelijke bevordering van de sociale integratie van gehandicapten vraagt dat iedere woning toegankelijk is, niet alleen de woning van de gehandicapte zelf.

Op 19 november 1988 is de motie Nypels c.s. (Kamerstuk 20 800, XI, nr. 52) ingediend, waarin de regering wordt gevraagd bij de invoering van het Bouwbesluit een minimale warmteweerstand voor te schrijven voor constructies die woningen scheiden van de buitenlucht. Aan dit onderwerp zal een apart mondeling overleg worden gewijd, dat echter is uitgesteld in afwachting van de indiening van het Nationaal milieubeleidsplan (NMP). De heer Tommel merkte nu alvast op dat zijn fractie zal vasthouden aan een aanzienlijke verbetering van de isolatie van woningen. Het terugdringen van de vervuiling kan voor een deel worden bereikt door minder of anders te stoken in woningen. Hij wees erop dat energie in de toekomst steeds duurder zal worden. Bij de vaststelling van isolatiewaarden moet daarom niet worden uitgegaan van de huidige situatie. De verhoging van de isolatiewaarde zal pas op den duur rendabel blijken te zijn. Omdat woningen worden gebouwd met een verwachte levensduur van 50 jaar of meer moet de kwaliteit van de woningen op die termijn worden afgestemd.

Tot nu toe werd alleen gesproken over isolatie van de schil van de woning, omdat het technisch niet mogelijk was het energiegebruik van en in de woning aan een norm te onderwerpen, zo vervolgde hij. Het verhogen van de isolatiewaarde van de schil van de woning zal niet in alle gevallen leiden tot een optimaal energiegebruik. In Frankrijk is inmiddels een systeem ontworpen, waarin het energiegebruik van een woning in vier rekenvoorschriften is weergegeven. Die rekenvoorschriften zijn voor iedereen verkrijgbaar op een floppy disk. Inmiddels zijn positieve ervaringen opgedaan met dit systeem. De heer Tommel vroeg of het niet verstandig zou zijn dat de Nederlandse woningbouw overgaat tot dit Franse systeem dat een optimale afweging mogelijk maakt en dus tot kostenbeperking leidt.

De heer **De Beer** (V.V.D.) had zich verbaasd over hetgeen in de nota van toelichting bij het Bouwbesluit staat over op de spanning tussen decentralisatie en deregulering. Het is duidelijk dat de deregulering van het Bouwbesluit ten koste gaat van de decentralisatie, maar daartegen had hij geen bezwaar. Hij juichte het toe dat in het «oerwoud» van

voorschriften orde wordt geschapen. Toch merkte hij op dat, hoewel al een flinke sanering van het aantal bepalingen heeft plaatsgevonden, er naar zijn mening nog teveel woontechnische bepalingen zijn opgenomen in het Bouwbesluit. Hij gaf hiervan enkele voorbeelden.

De introductie van de vrije indeelbaarheid van woningen in het Bouwbesluit had zijn instemming, omdat hiermee de verstarring van de modelbouwverordening wordt doorbroken. Die vrije indeelbaarheid wordt echter niet consequent toegepast. Zo worden bij voorbeeld minimummaten aangegeven voor woon-en slaapvertrekken en voor een keukenaanrecht. De heer De Beer wees erop dat het in Frankrijk gebruikelijk is dat in de keuken slechts een tappunt en een afvoer worden aangebracht; de verdere inrichting wordt door de bewoner zelf aangeschaft. Dit systeem verdient zijn inziens de voorkeur boven de minutieuze regeling van het Bouwbesluit. De bewoner mag zeker in staat worden geacht hierin zelf te voorzien.

Aan het Bouwbesluit dat overzichtelijk is opgesteld, is een groot aantal gedetailleerde normbladen toegevoegd, zo vervolgde hij. Het normblad met betrekking tot de warmte-isolatie van woningen bij voorbeeld omvat 49 pagina's. Daarom kan de vraag worden gesteld of het Bouwbesluit werkelijk leidt tot deregulering. Is de staatssecretaris bereid de normbladen aan een kritisch onderzoek te onderwerpen?

In de lijst van antwoorden (Kamerstuk 20 066, nr. 11) het Bouwbesluit wordt gesteld dat gemeenten geen nadere subsidie-eisen mogen stellen bij de verlening van een bouwvergunning. Wel staat het de gemeenten vrij aan gemeentelijke subsidies voorwaarden te verbinden. Het was de heer De Beer niet duidelijk welke subsidies als gemeentelijke subsidie worden aangemerkt. Daarom vroeg hij de staatssecretaris hierop nader in te gaan. Wordt bij voorbeeld het kopkostenfonds voor de sociale woningbouw als een gemeentelijke subsidie beschouwd? De gemeenten zijn slechts aangesteld als beheerder van dit fonds; het wordt echter door het Rijk gefinancierd.

Ieder hoofdstuk in het Bouwbesluit wordt afgesloten met een bepaling waarin wordt gesteld dat alle constructies die zijn genoemd in het betreffende hoofdstuk, kunnen worden vervangen door constructies die gelijkwaardig zijn. In het Bouwbesluit worden echter zowel prestatie- als functie-eisen verwoord, en het is vaak moeilijk te toetsen of sprake is van een gelijkwaardige functie, aldus de heer De Beer. Hij wees op de opmerkingen dienaangaande van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en vroeg de staatssecretaris hierop in te gaan.

Ook hij was van mening dat de warmteweerstand van woningen moet worden verhoogd naar 2,5 m² K/W. De VNG heeft hiertegen bezwaar gemaakt, omdat zij vreest dat woningen hierdoor duurder worden. De heer De Beer ging ervan uit dat de besparingen als gevolg van de isolatie van de woning opwegen tegen de meerkosten. Hij verwees hiervoor naar een berekening van de Stichting Komfort Optimalisering (SKOOP) waaruit blijkt dat de meerkosten voor een doorsnee woning ongeveer f 800 bedragen. Omgerekend is dit f 56 extra huur per jaar. Hier staat echter een besparing op de stookkosten van minstens f 100 per jaar tegenover.

Het Schuilplaatsenbesluit leidt tot een kostenverhoging voor de onderbouw van flats en beperkt de vrije indeelbaarheid. Zo is het vrijwel onmogelijk om dagwinkels onder flats te maken. Dit is, zo meende hij, een onbedoeld maar ook ongewenst gevolg van het Schuilplaatsenbesluit. De heer De Beer betwistte dan ook of het gehandhaafd moet worden. Overigens kan de vraag worden gesteld of dit Besluit nog wel van deze tijd is, zo meende hij. De gedachte dat mensen een redelijke overlevingskans hebben in de onderbouw van een flat lijkt achterhaald. Is de staatssecretaris bereid te bezien of het Schuilplaatsenbesluit op dit punt ongedaan kan worden gemaakt?

De heer De Beer herhaalde dat hij van mening is dat het Bouwbesluit zich niet met details moet bezighouden. Nu dit toch het geval is, maakte hij bezwaar tegen de minimumafmetingen voor het toilet. Deze maten kunnen normerend gaan werken. De vergrijzing van de bevolking zal ertoe leiden dat steeds meer mensen geholpen moeten worden; de afmetingen die in het Bouwbesluit voor het toilet worden vastgesteld, laten dit echter niet toe.

Daarentegen was hij van mening dat het hoofdstuk met betrekking tot de sociale veiligheid te mager is. De voorschriften beperken zich tot een deurdranger op de toegangsdeur, een huistelefooninstallatie en het hang- en sluitwerk. Hier had hij meer voorschriften verwacht.

De voorschriften met betrekking tot de vrije doorgang beperken zich tot de toegangsdeur. De toegankelijkheid van een woning houdt niet op bij de voordeur, zo benadrukte de heer De Beer. Alle deuren die leiden naar woonvertrekken moeten minimaal 85 cm breed zijn. Het argument dat dit kostenverhogend zou werken, wees hij van de hand. Een iets bredere deur en bredere kozijnen kosten niet zoveel meer, omdat er muuroppervlak vervalt. Is de staatssecretaris bereid dit voorschrift opnieuw in overweging te nemen? Ook het voorschrift met betrekking tot de hoogte van deuren beperkt zich tot de toegangsdeur. De verwachting is dat over 20 jaar tien procent van de Nederlandse bevolking langer is dan 2,01 m. Daarom moeten alle deuren in de woning 2,10 m hoog worden, zo merkte de heer De Beer tot slot op.

Het antwoord van de Staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

De **Staatssecretaris** beaamde dat het Bouwbesluit pas van kracht kan worden als de herziening van de Woningwet van kracht is.

Technisch gezien bestaat er geen bezwaar om de toegankelijkheid in deel I van het Bouwbesluit te regelen overeenkomstig de bepalingen in het deel dat handelt over openbare gebouwen, zo vervolgde hij. Aan openbare gebouwen moeten echter zeer hoge eisen worden gesteld om de maatschappelijke integratie van gehandicapten te bevorderen. In de woningbouw stuit dit nog op problemen. De staatssecretaris stelde voorop dat hij over dit onderwerp nog geen eendoordeel kan geven. Hij wees erop dat het uitgangspunt van het Bouwbesluit is, dat in het «oerwoud» van regels een globalisering van de woontechnische voorschriften en een uniformering van de bouwtechnische voorschriften zal plaatsvinden. Deze operatie moet kostentechnisch neutraal verlopen. Naar de financiële gevolgen van het Bouwbesluit wordt nog onderzoek verricht.

De staatssecretaris waarschuwde voor het risico dat het Bouwbesluit wordt gebruikt als een «kapstok» waaraan alle wensen met betrekking tot de woningbouw kunnen opgehangen. Het is gevaarlijk om telkenmale aspecten aan het Bouwbesluit toe te voegen zonder dat een overweging van de verschillende elementen kan plaatsvinden. Iedere wens heeft tot gevolg dat er meer gereguleerd zal worden. Daarom moet dit proces kritisch worden gevolgd. Voortdurend moet de vraag worden gesteld of het Bouwbesluit als instrument voor de realisering van een nadere eis moet worden gekozen of dat er wellicht andere wegen kunnen worden gezocht. De staatssecretaris noemde een aantal voorbeelden van beleidsintensivering waarvan het de vraag is of zij via het Bouwbesluit moeten worden geregeld. Zo hebben de besprekingen over de kleine criminaliteit ertoe geleid dat de eisen aan het hang- en sluitwerk van een woningbouw opnieuw zijn geformuleerd. Ook de noodzaak tot energiebesparing heeft gevolgen. Maatregelen hiertoe zullen zich niet beperken tot isolatie van de schil van de woning, maar ook betrekking hebben op verwarmingsketels enz. In het kader van de vergrijzing van de bevolking

wordt in samenwerking met de Stuurgroep experimenten volkshuisvesting bezien of de wens kan worden gehonoreerd in bestaande flatgebouwen liften aan te brengen, zodat de toegankelijkheid wordt vergroot. De Stuurgroep doet onderzoek naar de technische merites, de kosten en de mogelijkheden van verrekening daarvan. In het kader van het NMP is op het ministerie van VROM de Projectgroep duurzaam bouwen opgericht die aandacht besteedt aan het grensvlak tussen bouwen en milieu en waar onder andere vragen aan de orde komen met betrekking tot de verwerking van het sloopmateriaal van een woning en het binnenmilieu. Al deze aspecten moeten op een of andere wijze worden geregeld; de vraag moet dan steeds worden gesteld of het Bouwbesluit hiervoor het aangewezen instrument is.

Naast het gevaar dat het Bouwbesluit wordt «opgetuigd», moet ook rekening worden gehouden met de voorwaarde dat een en ander kosten-neutraal moet verlopen, zo betoogde de staatssecretaris. Er zal een vergelijking worden gemaakt tussen de modelbouwverordening en het Bouwbesluit. De uitkomst van dit onderzoek komt binnenkort beschikbaar. Daarnaast moet nader onderzoek worden verricht naar de uitbreiding van het Bouwbesluit met een aantal elementen, zoals hij die reeds eerder noemde. De verwachting is dat begin volgend jaar alle gegevens beschikbaar zijn. Dan zal een definitief besluit worden genomen. De wensen van de gehandicaptenorganisaties met betrekking tot de toegankelijkheid van woningen zullen bij de overwegingen worden betrokken. De staatssecretaris zegde toe dat hij met zijn ambtgenoot van WVC en met de gehandicaptenorganisaties overleg zal voeren. Dan zal ook de vraag aan de orde komen in hoeverre de toegankelijkheid moet worden geregeld in het Bouwbesluit.

In een brief aan de Kamer had hij al eerder meegedeeld dat hij in beginsel bereid is de aanbevelingen van de Praktijktoets ontwerp-Bouwbesluit van de gemeente Tilburg over te nemen en daarvoor een oplossing te zoeken. Hiertoe wordt reeds overleg gevoerd met de organisatie van de gemeentelijke plantoetsers. De staatssecretaris verwachtte dat dit overleg tot een redelijke uitkomst zal leiden.

Zowel de Europese richtlijn als het Bouwbesluit gaan uit van essentiële eisen en van prestatiegerichtheid. De staatssecretaris verwachtte daarom geen moeilijkheden bij de implementatie. De regering zal tijdig voorstellen doen voor de verwerking van deze Richtlijn in de Nederlandse regelgeving. Overigens spelen de ministeries van Economische Zaken en van VROM een belangrijke rol in het Comité voor de bouw van de Europese Gemeenschap. Zo is de visie op het Bouwbesluit ook in andere talen beschikbaar gesteld.

Los van het Bouwbesluit wordt een actief beleid gevoerd ten aanzien van de vergrijzing van de bevolking. De staatssecretaris wees nogmaals op het experiment om bestaande gebouwen beter toegankelijk te maken door het aanbrengen van liften. De eerste resultaten van dit experiment zijn veelbelovend. Daarnaast voorziet de Regeling geldelijke steun huisvesting gehandicapten (RGSHG) in een grote behoefte. Deze regeling functioneert naar behoren. In de derde plaats wees hij op het Project aanpasbaar bouwen. Voorlopig wordt ervan uitgegaan dat de aanbevelingen van dit experiment in de huidige nieuwbouw kunnen worden toegepast binnen het normkostensysteem. Tot zijn tevredenheid kon de staatssecretaris vaststellen dat hier en daar al woningen worden opgeleverd die voldoen aan de aanbevelingen van het experiment. Voor een antwoord op de vraag of deze aanbevelingen moeten worden verwerkt in het Bouwbesluit, verwees de bewindsman naar zijn eerdere opmerkingen over de financiële en dereguleringsstaakstelling van het Bouwbesluit. Hij stelde zich voor om door middel van voorlichting en kennisoverdracht verhuurders te attenderen op de meerwaarde van een woning die voldoet aan de aanbeveling van het experiment aanpasbaar

bouwen. De verhuurbaarheid van een dergelijke woning zal in de toekomst toenemen.

De staatssecretaris onderschreef de opvatting dat een nader overleg over het energiebeheer van woningen gewenst is. Hierbij zal niet alleen de isolatie van de schil van de woning aan de orde moeten komen, maar ook de vervanging van CV-ketels. Een vroegtijdige vervanging van bestaande ketels levert een forse energiebesparing op en een vermindering van de emissie. Hij ging er overigens van uit dat dit ook in het NMP aan de orde zal worden gesteld. Bij het onderzoek naar de relatie bouwen/milieu kunnen wellicht de ervaringen met de rekenvoorschriften in Frankrijk worden betrokken. De staatssecretaris zegde toe de projectgroep de suggestie in overweging te geven de ervaringen die elders worden opgedaan in haar bevindingen te betrekken. Voorts zegde hij toe het rekenvoorbeeld van de heer De Beer met betrekking tot de besparing als gevolg van woningisolatie mee te nemen. De vraag of het verantwoord is kosten door te berekenen in de huur indien daar een compensatie tegenover staat, zal zijns inziens bij de behandeling van het NMP aan de orde komen. Hij wees er nogmaals op dat het Bouwbesluit budgettair neutraal moet verlopen.

Hij stelde vast dat met het Bouwbesluit de beoogde globalisering van de woontechnische voorschriften en uniformering van de bouwtechnische voorschriften is bereikt. In antwoord op de vraag of hierin nog verder kan worden gegaan, wees hij op één van de voorbeelden van de woordvoerders. In het Bouwbesluit zijn minimummaten aangegeven voor een aanrecht. Deze bepaling is opgenomen nadat een afweging is gemaakt van de gezondheids- en veiligheidseisen die aan een woning kunnen worden gesteld. Bij deze afweging zijn onder meer de statistieken over ongelukken binnenshuis betrokken. Hij zegde evenwel toe te bezien of de deregulering op de genoemde punten nog verder kan worden doorgevoerd, zonder daarover nu toezeggingen in het vooruitzicht te stellen. Ook aan de normbladen zal extra aandacht worden besteed, hoewel hij betwijfelde of hierin nog meer reductie kan worden aangebracht dan inmiddels het geval is.

De Rijksoverheid is niet voornemens de bepalingen in het Bouwbesluit nader te regelen door middel van subsidievoorwaarden; hetzelfde geldt voor de gemeenten. Gemeenten kunnen alleen nadere eisen stellen bij de verstrekking van gemeentelijke subsidies. Noch het kopkostenfonds, noch de gehandicaptenregeling zijn aan te merken als gemeentelijke subsidies.

De minister van Binnenlandse Zaken is verantwoordelijk voor het Schuilplaatsenbesluit, zo vervolgde de bewindsman. Wél stelde hij vast dat het Besluit geen belemmering vormt voor de vestiging van winkels op de begane grond van een flatgebouw.

In het Bouwbesluit zijn de afmetingen voor het toilet overeenkomstig de maten in de modelbouwverordening. Hij vreesde niet voor een normerende werking van deze bepaling: in de praktijk wordt steeds meer rekening gehouden met de aanbevelingen van het experiment aanpasbaar bouwen. Deze gaan aanmerkelijk verder dan de bepalingen van de modelbouwverordening. De aanbevelingen passen binnen het normkostensysteem en zijn voor de sociale verhuurder aantrekkelijk, omdat de woning door de toegevoegde kwaliteit op termijn beter verhuurbaar zal zijn.

De staatssecretaris zegde toe de bepalingen met betrekking tot de sociale veiligheid nogmaals te bezien.

Met de betrokken belangenvereniging is overleg gevoerd over de toegankelijkheid van woningen voor lange mensen. Met de resultaten van dit overleg is in het Bouwbesluit rekening gehouden, zo merkte de bewindsman tot slot op.

Op verzoek van de staatssecretaris gaf de heer Veld een toelichting op

de gelijkwaardigheidsbepaling. In de artikelen van het Bouwbesluit worden de functionele eisen en de doelstelling van het artikel verwoord. Vervolgens wordt de prestatie-eis geformuleerd, zodat het verband tussen beide behouden blijft. Met de gelijkwaardigheidsbepaling wordt beoogd alternatieve oplossingen voor een probleem in de praktijk mogelijk te maken. Zo wordt ook recht gedaan aan de innovatie in de bouw. De organisatie van plantoetsers van gemeenten heeft een voorstel gedaan ter bevordering van informatie-uitwisseling en eenduidigheid. Dit voorstel zal op korte termijn worden besproken. Door middel van een praktijkboek, dat regelmatig wordt bijgesteld, kunnen gelijkwaardigheidsoplossingen verder bekend worden gemaakt. De meest essentiële voorwaarde is dat gelijkwaardig ook werkelijk gelijkwaardig is: de prestatie die is bedoeld in het Bouwbesluit moet in de praktijk worden gehaald en moet worden aangetoond.

Gedachtenwisseling in tweede termijn

De heer **Van Noord** was van mening dat de Kamer op de hoogte moet worden gehouden van de verdere uitwerking van de verschillende elementen van het Bouwbesluit. Het aangekondigde overleg tussen de opdrachtgevers in de sociale woningbouw en de gehandicaptenorganisaties over de toegankelijkheid van woningen achtte hij van groot belang. Hij vroeg de staatssecretaris hieraan de nodige aandacht te besteden.

De heer **Tommel** vroeg de staatssecretaris nauwkeurig in de gaten te houden of de EEG-richtlijn en het Bouwbesluit gelijk oplopen.

Zijns inziens is deregulering niet zozeer bedoeld om papier te sparen, maar om de creativiteit te vergroten en te voorkomen dat onnodig kosten worden gemaakt. Daarom had hij het gevoel dat er nog teveel eisen worden gesteld. De heer Tommel betwistte of het uit oogpunt van gezondheid en veiligheid echt noodzakelijk is eisen te stellen aan de maten van een aanrecht. Hij was van mening dat in het Bouwbesluit vooral die zaken geregeld moeten worden, die achteraf niet meer kunnen worden hersteld. Is de staatssecretaris bereid de bepalingen van het Bouwbesluit nogmaals te overwegen en die zaken weg te laten die niet echt nodig zijn?

Volgens het antwoord van de staatssecretaris moet de kostenneutraliteit worden gehandhaafd. De heer Tommel maakte hierbij twee kanttekeningen. In de eerste plaats gaat het niet om de kosten van het huis, maar om de woonlasten. Dit betekent dat de kosten voor isolatie van een woning acceptabel zijn als die isolatie ertoe leidt dat de woonlasten niet stijgen. In de tweede plaats wordt er te vaak van uitgegaan dat extra voorzieningen te duur zullen zijn. Uit het experimentenbeleid blijkt vaak het tegendeel: binnen de bestaande regels en financiële voorwaarden is meer mogelijk dan in eerste instantie wordt verondersteld. Hij benadrukte dat de dwingende eis van kostenneutraliteit er niet toe mag leiden dat een bewoner een voorziening die absoluut onvoldoende is, onmiddellijk verwijdert wanneer hij de woning betreft. Het vergroten van de mogelijkheden voor de bewoner, binnen een bepaalde financiële marge, moet het uitgangspunt zijn van het Bouwbesluit.

De heer **De Beer** was niet tevreden over het antwoord van de staatssecretaris met betrekking tot de normbladen. Hoewel zij in aantal terug zijn gebracht, zijn de overgebleven normbladen nog steeds erg gedetailleerd en omvangrijk. Het Bouwbesluit is bondig geformuleerd, maar dit effect wordt door de normbladen teniet gedaan, zo meende hij.

Een betere toegankelijkheid van de woonvertrekken voor mindervaliden kost niets of nauwelijks meer, zo betoogde hij. Dat kan geen reden zijn om daarvan af te zien.

De opmerkingen van de belangenvereniging van lange mensen zijn door de staatssecretaris overgenomen. Zij zijn echter alleen toegepast op de toegangsdeur van de woning, niet op de overige deuren in de woning. Kan de staatssecretaris uitleggen waarom dit onderscheid wordt gemaakt?

Het Centraal orgaan samenwerkende bonden van ouderen (COSBO) heeft in een brief aan de Kamer zijn verontrusting uitgesproken over het feit dat het mogelijk wordt zes bouwlagen te realiseren zonder lift. Hoe is dit geregeld in het Bouwbesluit, zo vroeg de heer De Beer.

De **Staatssecretaris** deelde mee dat de Kamer bij de behandeling van de herziening van de Woningwet en bij de publicatie van het Bouwbesluit geïnformeerd zal worden over de verdere uitwerking van de bepalingen van het Bouwbesluit.

Hij had de indruk dat zonder al te veel moeite wijzigingsvoorstellen kunnen worden geformuleerd, waardoor zowel de herziening van de Woningwet als het Bouwbesluit aan de EEG-richtlijn zullen voldoen.

Op verzoek van de staatssecretaris gaf de heer Huibregtse hierop een nadere toelichting. De EEG-richtlijn bouwproducten gaat uit van essentiële eisen die aan bouwwerken worden gesteld. Vervolgens worden op basis van die eisen aan de CEN via basisdocumenten mandaten verleend voor de normstelling aan bouwproducten. Een bouwproduct is goed als het bouwwerk waarin het wordt verwerkt, voldoet aan de essentiële eisen. Aan de totstandkoming van de EEG-richtlijn is reeds in het voortraject meegewerkt. De uitgangspunten van het Bouwbesluit komen terug in de essentiële eisen van de Richtlijn. In het permanent Comité voor de bouw is een inbreng geleverd: hiertoe zijn de uitgangspunten van het Bouwbesluit verknip tot basisdocumenten voor de essentiële eisen. Een Europese werkgroep heeft dit onderwerp nu in studie. Het Bouwbesluit geeft de criteria aan voor een bouwwerk om een bouwvergunning te kunnen verlenen. De EEG-richtlijn komt erop neer dat bouwproducten die zijn voorzien van een EEG-merkteken een paspoort hebben om over de grens te komen. Het Nederlands normalisatie instituut zal meer aandacht besteden aan de CEN-normalisatie: de CEN-normen komen dan in de plaats van gelijksoortige Nederlandse normen.

De staatssecretaris merkte vervolgens op dat hij in algemene zin voorstander is van een grotere invloed van de woonconsument. De woonconsument zou meer betrokken moeten worden bij de bouw en de inrichting van de woning. Het is de vraag waar de grens moet komen te liggen. Moet worden uitgegaan van een volledig redzame mens of moeten er mininale eisen worden gesteld, gebaseerd op ervaringen met ongelukken in huis, hygiëne, volksgezondheid enz. Uit dit oogpunt is het verantwoord minimumeisen te stellen. De bewindsman benadrukte dat aan dit uitgangspunt serieuze overwegingen ten grondslag liggen. De technici die erbij zijn betrokken, hebben bij voorbeeld een onderzoek verricht naar de oorzaken van veel voorkomende ongelukken in huis. Hij herhaalde zijn toezegging de woontechnische voorschriften in het Bouwbesluit nogmaals te bezien. Bij de behandeling van de herziening van de Woningwet kan hierop dan opnieuw worden ingegaan. Voorts zegde hij toe dat de Kamer binnenkort de uitkomsten van een studie naar de veiligheid in en om de woning zal ontvangen.

Het experimentenbeleid is één van de speerpunten van de Nota volkshuisvesting (Kamerstuk 20 490). De belangrijkste beleidsinstrumenten zijn kennisoverdracht en informatievoorziening. Met ingang van 1 januari 1988 zijn in twaalf subdieregelingen experimenteerartikelen aangebracht.

In het Bouwbesluit wordt het aantal normbladen van enkele honderden teruggebracht tot circa 60. Indien wordt voldaan aan de norm, wordt ook voldaan aan het Bouwbesluit. Normen zijn noodzakelijk om te kunnen

bepalen en berekenen of aan de eisen wordt voldaan. Die eisen moeten daartoe duidelijk omschreven zijn. Overigens merkte de staatssecretaris op dat in de Europese richtlijn geen andere benadering wordt gekozen.

Hoewel iedere toevoeging aan het kwaliteitsniveau op zich redelijk en betaalbaar kan zijn, kan de cumulatie een probleem worden. De woonlastontwikkeling is het uitgangspunt. De gevolgen van de nadere eisen voor de huren moeten op zijn minst eerst in kaart worden gebracht. De staatssecretaris wilde daarom nu nog geen conclusies trekken.

Op verzoek van de staatssecretaris gaf de heer Veld een toelichting op de vraag over de hoogte van deuren in de woning. De voordeur en de deuren in portalen moeten 2,10 meter hoog zijn. Als gevolg van de vrije indeelbaarheid wordt niet nauwkeurig gedefinieerd aan welke eisen de verschillende onderdelen binnen de woning moeten voldoen. Zo worden ook geen eisen gesteld aan de hoogte of breedte van binnendeuren.

De staatssecretaris zegde desgevraagd toe binnen het uitgangspunt van terugdringing van voorschriften nogmaals te bezien of in deze bepaling verandering moet worden gebracht. Volgens artikel 38 is een lift noodzakelijk indien een gebouw hoger is dan 12,5 meter, in de praktijk vier bouwlagen, of een grotere oppervlakte heeft dan 4.000 m². Er is géén vrijstellingsgrond, er kan dus geen ontheffing worden verleend.

De voorzitter van de commissie,
Schaeffer

De griffier van de commissie,
Hordijk